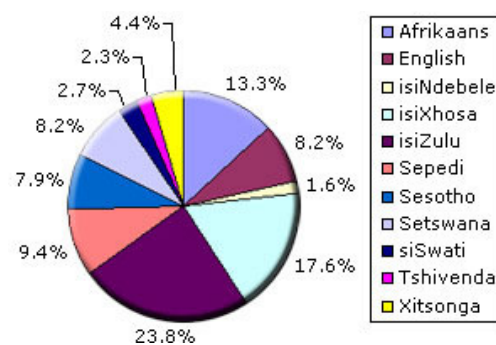
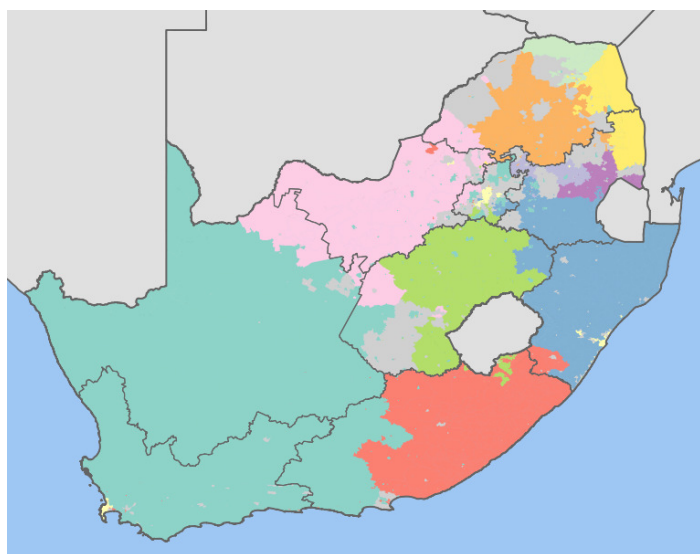

Yanika A. Potočnik Fernández

JEZIKOVNA PODOBA JAR

Republika Južna Afrika je z etnološkega vidika ena najbogatejših držav na svetu, saj se lahko pohvali kar z enajstimi uradnimi jeziki, kar jo uvršča takoj za Indijo. Ob omembi Južne Afrike najprej pomislimo na apartheid, ki ima tudi na tem področju velik vpliv. Večino 20. stoletja v Južni Afriki namreč ni obstajala nobena etnična skupina. Etnična skupina, kot so jo definirali antropologi, naj bi pomenila skupino ljudi, ki si delijo podobno kulturo, naseljenih na skupnem območju. Toda nihče od črnih ljudi si tega ni delil, saj so bili izkoreninjeni ali preseljeni zaradi vojskovanj, iskanja nove zemlje ali vladnih postopkov. Le nekaj vaških prebivalcev je lahko sledilo izročilu svojih prednikov in to delilo s svojimi sosedi in potomci. Ko je država v letih 1993 in 1994 prekinila apartheid, se je pojavilo mnogo posameznikov, ponosnih na svoje korenine in prednike, ki so zahtevali da le-te priznajo. Tako so leta 1993 z začasno ustavo ponovno potrdili pomembnost narodni pripadnosti s podelitvijo statusa uradnega jezika devetim afriškim jezikom, skupaj z angleščino in afrikanščino.

<http://www.youtube.com/watch?v=qXKur2FAN7q&feature=related>

Slika 1: Razširjenost jezikov v JAR

http://en.wikipedia.org/wiki/South_African_Language

<http://www.southafrica.info/about/people/language.htm>

ANGLEŠČINA

Angleščina je imela velik vpliv v Južni Afriki, hkrati pa so nanjo vplivali drugi afriški jeziki.

Leta 1991 so s popisom prebivalstva ugotovili, da 45% prebivalcev govori angleško.

V Južni Afriki govorijo različice angleščine. Družbeno se njihova angleščina deli na tri skupine: kultivirana angleščina, to je angleščina izobražencev, splošna angleščina, ki se uporablja v šolah ter širša angleščina, ki jo govorijo delavci ter potomci govorcev

angleščine v JAR

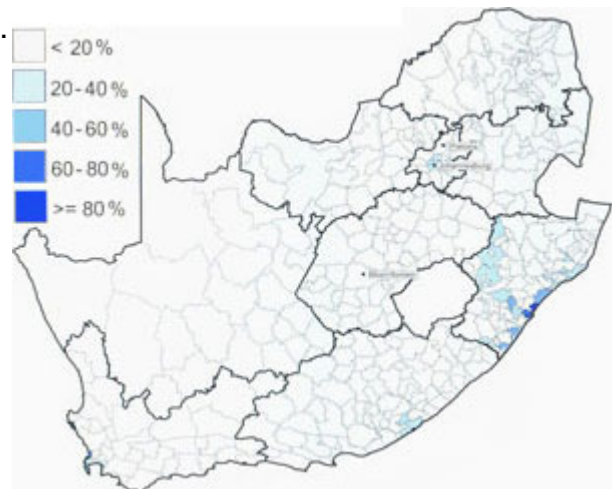
afrikanščine.

<http://www.southafrica.info/about/people/language.htm>

Angleščina je leta 1822 zamenjala nizozemščino v Cape Colony ter v vladi. Danes je angleščina prvi jezik v poslovnih, vladnih in trgovskih zadevah.

Doma govori angleščino le 10% prebivalstva. Njihova izgovorjava je edinstvena z vplivom afrikanščine ter drugih afriških jezikov, a vseeno lahko rečemo, da je podobna britanski.

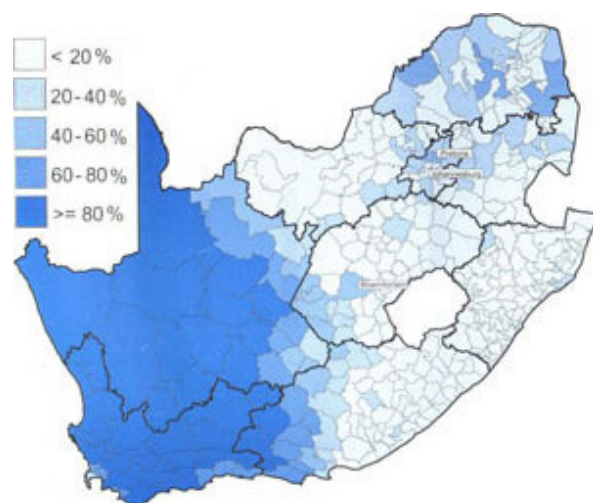
<http://www.youtube.com/watch?v=dLdVi51NXYY>

Slika 2: Govorci

AFRIKANŠČINA

Afrikanščina se govori v Južni Afriki, Namibiji, Bocvani, Lesotu ter Swaizlandu in ima okoli 6,5 milijonov govorcev. Spada med indoevropske jezike, in sicer v germansko skupino ter izhaja iz nizozemščine, torej bi lahko rekli, da je afriška različica nizozemščine. Ločimo več narečij, in sicer Northern, Western ter Eastern Cape.

Picture 3: Govorci afrikanščine v JAR

<http://www.southafrica.info/about/people/language.htm#afrikaans>

Slovarček:

<http://en.wikipedia.org/wiki/Afrikaans>

- **Hallo! Hoe gaan dit?** [aləu u xa n dət] (nizozemščina: Hallo! Hoe gaat het?) Živjo! Kako si?
- **Baie goed, dankie.** [bajə xu t danki] (nizozemščina: Goed, Dank u) V redu, hvala.
- **Praat jy Afrikaans?** [pr t jəi afrik ns] (nizozemščina: Praat jij Afrikaans?) Ali govoriš afrikáans?
- **Praat jy Spaans?** [pr t jəi sp ns] (nizozemščina: Praat jij Spaans?) Ali govoriš špansko?
- **Ja.** [j] (nizozemščina: Ja) Da.
- **Nee.** [ne ə] (nizozemščina: Nee) Ne.
- **'n Bietjie.** [ə biki] (nizozemščina: 'n Beetje) Malo.
- **Wat is jou naam?** [vat əs jəu n m] (nizozemščina: Wat is jouw naam?) Kako ti je ime?

AFRIKÁANS	NIZOZEMŠČINA	NEMŠČINA	ANGLEŠČINA	SLOVENŠČINA
aksie	actie	Aktion	action	akcija
baba	baby	Baby	baby	dojenček
bed	bed	Bett	bed	postelja
boek	boek	Buch	book	knjiga
broer	broer	Bruder	brother	brat
dogter	dochter	Tochter	daughter	hči
eet	eten	essen	eat	jesti
en	en	und	and	in
kat	kat	Katze	cat	mačka
lughawe	luchthaven	Flughafen	airport	letališče
maak	maken	machen	make	naresti
my	mijn	mein	my	moje
informasie	informatie	Information	information	informacija
oop	open	offen	open	odpreti
skool	school	Schule	school	šola
vyf	vijf	fünf	five	pet
vir	voor	für	for	za
wat	wat	was	what	kaj

Afrikanščina se razlikuje od nizozemščine po tem, da izpustijo veliko soglasnikov in je po slovnici očitno, da gre za enostavnejši jezik. Na primer, nedoločni člen je pri afrikanščini «'n», v nizozemščini pa «'een». Druge lastnosti so na primer uporaba 's' namesto 'z'.

<http://www.youtube.com/watch?v=MO6MCpheE9c&feature=related>

NIGERSKO-KONGOVSKA JEZIKOVNA SKUPINA

Je ena največjih jezikovnih družin in največja afriška, v smislu geografske razširjenosti, števila prebivalcev in števila različnih jezikov. Najbolj poznan med temi jeziki je svahili, ki je tudi najbolj množično govoren.

Največja podskupina je bantu, ki ji pripada vseh 9 južnoafriških afriških uradnih jezikov, in se deli na 4 podskupine: nguni, sotho, tsonga in venda. Zelo podrobno se je z razvrstitvijo bantu jezikov ukvarjal Anglež Malcolm Guthrie, z lingvističnega področja pa sta znana nemška jezikoslovca Wilhelm Heinrich Immanuel Bleek in Carl Meinhof, ki sta primerjala slovnične strukture in med prvimi znanstveno obravnavala afriške jezike.

Večina bantu jezikov uporablja latinsko abecedo, ki je posledica vpliva evropskih misijonarjev, v slovničnih strukturah pa so namesto sklanjanja, spreganja, števila in spola prisotne predpone, medpone in pripone, s katerimi razlikujejo tudi pomen besede.

Nguni

Govori ga ljudstvo Nguni, ki ga sestavljajo etnične skupine in narodi živeči na jugovzhodu Afrike. Ime nguni prihaja iz »Nguni cattle«, ki je domača živina v Južni Afriki. Ime ngoni pa je starejša različica.

Deli se na severni in južni nguni ter ndebele. V severni nguni spadata zulu in swazi, xhosa pa je največji v skupini južni nguni.

Kako ti je ime?

<http://www.africanvoices.co.za/newsletters/oct99.htm>

Ndebele : Ungubani igama lakho?

Swati : Ngubani ligama lakho?

Zulu : Ungubani igama lakho?

Xhosa : Ngubani igama lakho?

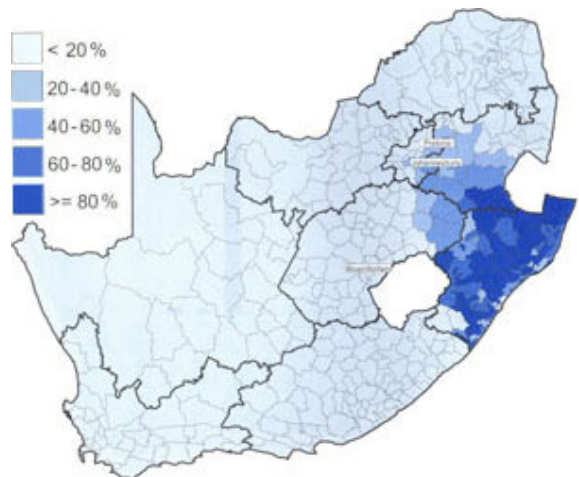
Zulu

Je jezik ljudstva Zulu in ima po podatkih iz leta 2005 približno 10 milijonov govorcev, več kot 95% jih živi v Južni Afriki. Je tudi najbolj govoren domači jezik. Govori ga namreč 24%, razume pa več kot 50% celotnega prebivalstva Južne Afrike (Ethnologue 2005).

Zulu je bil tako kot vsi prvotni južnoafriški jeziki govoren jezik vse do prihoda evropskih misijonarjev, ki so jezik zapisali z latinsko abecedo. Za zulu je bil pomemben norveški misijonar Hans Schreuder, ki je leta 1850 na Norveškem objavil prvo slovnico v zuluju. Prvi zapisani dokument v zuluju je bil prevod Biblije leta 1833, in sicer še v starejšem zulujskem pravopisu. Leta 1901 je Zulujčan John Dube, ki je napisal tudi prvi roman v zuluju (Insila kaShaka), odprl prvi narodni izobraževalni inštitut v Južni Afriki.

<http://www.youtube.com/watch?v=Yb3g2Htya0k&feature=related>

Zulu je razširjen predvsem v jugovzhodnem delu JAR, v provincah Gauteng, KwaZulu-Natal in Mpumalanga .

Slika 4: Govorci jezika zulu v

JAR

Slovarček:

<http://www.southafrica.info/about/people/language.htm>

http://en.wikipedia.org/wiki/Zulu_language

Sawubona : *Zdravo* (eni osebi)

Sanibonani : *Zdravo* (skupini ljudi)

Unjani? / Ninjani? : *Kako si? / Kako ste?*

Ngisaphila / Sisaphila : *Dobro sem. / Dobro smo*

Ngiyabonga (kakhulu) : *Hvala (lepa)*

Igama lami ngu... : *Ime mi je...*

Yebo : *Da*

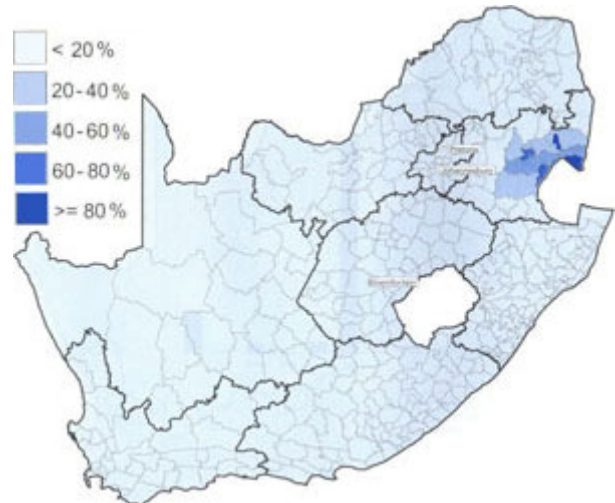
Cha : *Ne*

Angazi : *Ne vem*

Ukhuluma isiNgisi na? : *Govorite angleško?*

Swazi

Imenujejo ga tudi swati. Spada v severni nguni in ga govorijo v Swazilandu ter v provincah Mpumalanga in KaNgwane v JAR. Število govorcev je ocenjeno na milijon (cenzus 1996). Poleg statusa uradnega jezika v Južni Afriki, ima tak status tudi v Swazilandu, skupaj z angleščino.

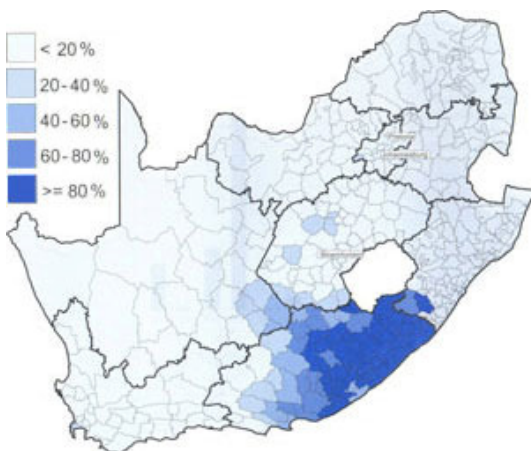

Slika 5: Govorci jezika swazi v

JAR

<http://www.southafrica.info/about/people/language.htm>

Xhosa

Spada v južni nguni in ima okoli 8 milijonov govorcev (2006) oziroma kar 18% prebivalstva Južne Afrike, večinoma naseljenega v Eastern Cape, Western Cape, Gauteng, Free State, KwaZulu-Natal, North West, Mpumalanga, the Northern Cape in Limpopo. Ena od posebnosti zaradi katere se razlikuje od drugih jezikov je tlesk soglasnikov. Samo ime xhosa se prične prav s to posebnostjo.

http://youtube.com/watch?v=D_l7ty_MH_Y

Slika 6: Govorci jezika xhosa v JAR

<http://www.southafrica.info/about/people/language.htm>

Danes je glavni jezik v osnovnih in nekaterih srednjih šolah, toda množično ga izpodriva angleščina. Je tudi študijski predmet, medtem ko sta glavna jezika poučevanja na univerzah angleščina in afrikanščina.

Za prvi prevod Biblije leta 1859 je zaslužen Anglež Henry Hare Dugmore, priseljensec, ki se je tekoče naučil tega jezika.

Iz tega okolja izhaja mnogo znanih osebnosti, med njimi sta najbolj poznana Miriam Makeba, znana tudi kot Mama Afrika, najbolj znana izvajalka xhosa pesmi izven Južne Afrike (<http://www.youtube.com/watch?v=OHxkiXALQjU>) ter Nelson Mandela, prvi predsednik JAR, izvoljen na večstrankarskih demokratičnih volitvah in velik nasprotnik apartheida.

Slovarček:

http://en.wikipedia.org/wiki/Xhosa_language

Molo - *Zdravo* (eni osebi)

Molweni - *Zdravo* (skupini ljudi)

Unjani? / Ninjani? – *Kako si?* / – *Kako ste?*

Ngubani igama lakho? – *Kako ti je ime?*

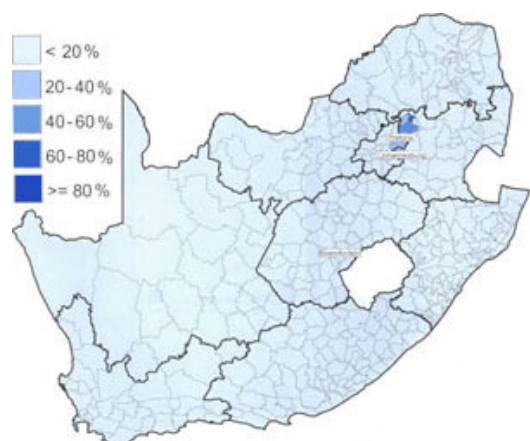
Enkosi - *Hvala*

Nceda - *Prosim*

Andiqondi/Andikuva – *Ne razumem*

Ndebele

Ima okoli 650.000 govorcev (2006) ali 1,6% prebivalstva JAR, predvsem v provincah Limpopo, Mpumalanga in Gauteng, okoli mest Mokopane, Polokwane, Pretoria, Bronkhorstspuit, Middelburg, Witbank, Delmas, Standerton, Marble Hall, Groblersdal, Hendrina, Belfast in Bethal.

Slika 7: Govorci jezika ndebele v JAR

<http://www.southafrica.info/about/people/language.htm>

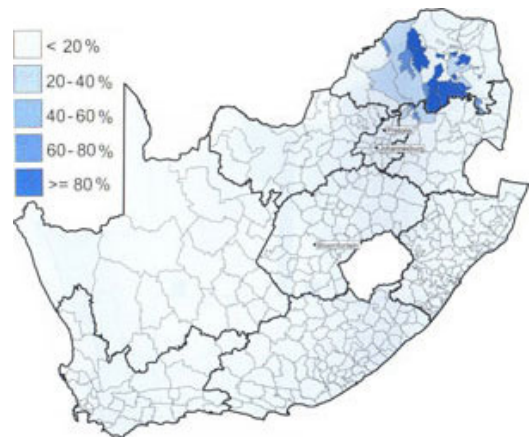
Sotho

Severni sotho

Pogosto ga imenujejo sepedi, kar pa je napačno, saj je pedi le eden od narečij severnega sotha, ki pripada le ljudstvu Pedi, česar pa ne moremo enačiti s širšim pojmom uradnega jezika. Vzrok za napačno razumevanje tega pojava je verjetno v tem, da so prvi misijonarji imeli stike večinoma z ljudstvom Pedi.

Severni sotho ima v Južni Afriki okoli 4 milijone govorcev (2006), predvsem v provincah Limpopo, Mpumalanga in Gauteng.

Slika 8: Govorci jezika severni sotho v JAR

<http://www.southafrica.info/about/people/language.htm>

Slovarček:

<http://www.sa-venues.com/language-sepedi.htm>

Da – “ee”

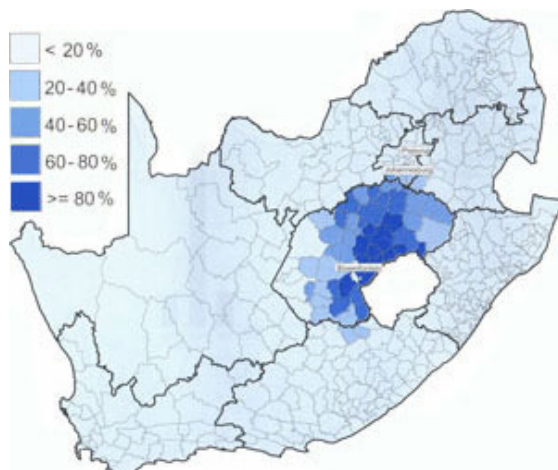
Ne – “aowa”

Zdravo – “Dumela”

Nasvidenje – “Gabotse”

Južni sotho (SeSotho)

Glede na podatke iz leta 2001 je v Južni Afriki več kot 3,5 milijona prebivalcev, ki južni sotho govori kot prvi jezik. Je tudi uradni jezik v Lesothu. V Južni Afriki ga govorijo v provincah Free State, južni Gauteng in v bližini Pretorie in Brits. Je eden prvih zapisanih afriških jezikov in ima bogato književnost.

Slika 9: Govorci jezika južni sotho v JAR

<http://www.southafrica.info/about/people/language.htm>

Začetnika sta bila misijonarja Casalis in Arbousset iz pariškega evangeličanskega misijona, ki je leta 1833 prispel v Thaba Bosin.

Eden najbolj znanih avtorjev, ki je pisal v Južnem Sothu, je bil Thomas Mokopu Mofolo. Šolal se je pri pariških evangeličanih. Napisal je prvo knjigo v tem jeziku, *Moeti oa bochabela*, leta 1907. Njegovo najbolj priljubljeno delo *Chaka* pa je bilo prevedeno v številne jezike.

Slovarček:

<http://www.sa-venues.com/language-southern-sesotho.htm>

Kamore ea ka e kae? - Kje je moja soba?

Bichi e kae? – Kje je obala?

Ntate – oče >> besedi se uporabljata tudi za naslavljanje starejših,

Mme – mama >> kot izraz spoštovanja

Tswana (SeTswana)

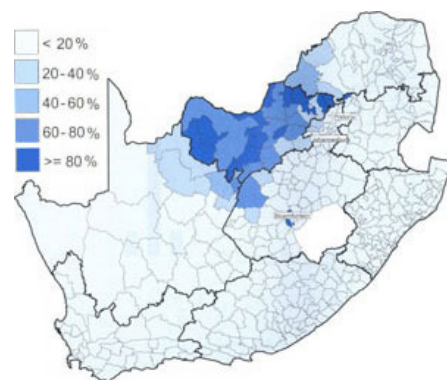
Razširjena je predvsem v Bocvani, Zimbabveju, Namibiji in Junii Afriki, v kateri ima več kot 3 milijone govorcev v provinci Northern Cape, v osrednjem in zahodnem delu Free State in v provinci North West.

Je prvi jezik v skupini sothu, ki je dobil pisno obliko. Leta 1818 je prispel Dr. Robert Moffat iz londonske

skupnosti misijonarjev. Leta 1825 je pričel s prevodom **tswana v JAR**

Biblije, ki ga je dokončal leta 1857.

<http://www.southafrica.info/about/people/language.htm>

Slika 10: Govorci jezika

Eden najbolj znanih govorcev tswane je bil intelektualec, novinar, jezikoslovec, politik, prevajalec in pisatelj Sol T Plaatje, ki je tekoče govoril vsaj sedem jezikov in je v tswano prevedel Shakespearjeva dela.

<http://www.youtube.com/watch?v=1niRGxat1rU>

Slovarček:

http://en.wikipedia.org/wiki/Tswana_language

- *Ke Leina la me ke _____.*—Ime mi je _____.
- *Leina la gago ke mang?*—Kako ti je ime? (formalno)
- *O mang?*— Kako ti je ime? (neformalno)
- *Ke a leboga*—Hvala (formalno)
- *Ke itumetse* — Hvala (neformalno)
- *Lekgolo*—Sto
- *Boroko!*—Lahko noč!

Tsonga

Je jezik ljudstva Tsonga, znanega tudi kot ljudstvo Shangaan. Govori ga skoraj 2 milijona prebivalstva Južne Afrike, v sosednjih državah Mozambik, Swaziland in Zimbabve pa več kot 1,5 milijona ljudi (2006).

Tsonga je zaradi vpliva drugih prevladujočih jezikov prevzela nekatere besede predvsem iz angleščine, afrikanščine in portugalščine, pa tudi iz zuluja.

Jezik tsonga govorijo v vzhodnem Limpopoju in **tsonga v JAR**

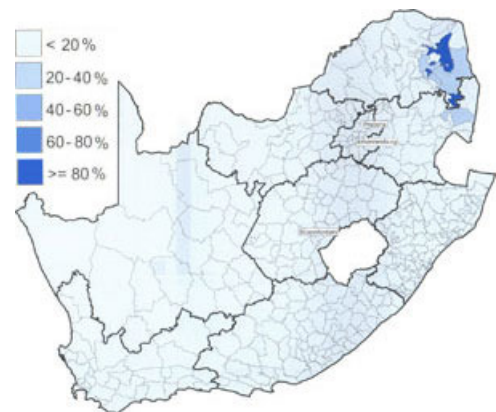
Mpumalangi, ob mejah

<http://www.southafrica.info/about/people/language.htm>

z Mozambikom.

Izposojenke:

http://en.wikipedia.org/wiki/Tsonga_language

Slika 31: Govorci jezika

Iz angleščine:

Rhediyo – radio

Wachi - ura

Iz afrikanščine:

Lepula – žlica (lepel)

Kereke – cerkev (kerk)

Iz zuluja:

Ku gcina – končati

Kuzama – poskusiti

Imena mesecev:

Nsunguti – januar

[tsonga.htm](http://www.southafrica.info/about/people/language-tsonga.htm)

Nyenyenyani – februar

Nyenyankulu – marec

Dzivamusoko – april

Mudyaxihi – maj

Khotavuxika – junij

Mawuwani – julij

Mhawuri – avgust

Ndzhati – september

Nhlangula – oktober

Hukuri – november

N'wendzanhala – december

Številke:

<http://www.sa-venues.com/language->

1 - Nwe

2 - Mbirhi

3 - Nharhu

4 - Mune

5 - Ntlhanu

6 - Ntsevu

7 - Nkombo

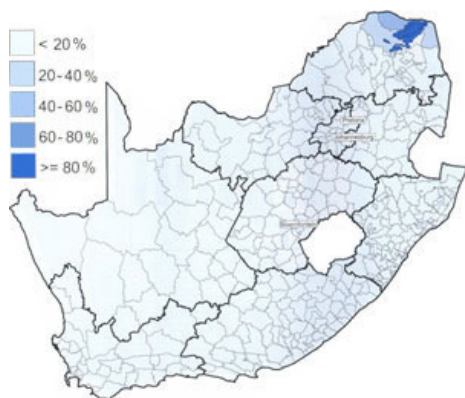
8 - Nhungu

9 - Nkaye

10 - Khume

Venda

Splošno gledano je venda jezik brez vezanih oblik. Je jezik ljudstva Venda, ki je kulturno bliže ljudstvu Shona iz Zimbabveja kot kateri od ostalih južnoafriških skupin, zato jo govorijo predvsem v severnem Limpopoju, na območju, ki meji na Zimbabve.

Začetnik prevajanja Biblije v vendo je bil misijonar in jezikoslovec Paul Erdmann Schwellnuss, član berlinske skupnosti misijonarjev, ki je prevod dokončal leta 1936.

Slika 12: Govorci jezika venda v JAR

<http://www.southafrica.info/about/people/language.htm>

POVEZAVE

<http://www.youtube.com/watch?v=JzhheiWrHXY&feature=related>
http://www.youtube.com/watch?v=K0n_KVx03Zk&feature=related
<http://www.youtube.com/watch?v=HwSKkKrUzUk&feature=related>
<http://www.youtube.com/watch?v=FAD01nCByXw&feature=related>
<http://www.youtube.com/watch?v=-kQ-ZUdwB-s>
<http://www.youtube.com/watch?v=2D3LSL1PbDk>
<http://www.youtube.com/watch?v=31zzMb3U0iY>
<http://www.youtube.com/watch?v=FrKlZPuHaHA>
<http://www.youtube.com/watch?v=b31-MyxqPoo>

VIRI

http://es.wikipedia.org/wiki/Afrikáans_, maj 2010
http://en.wikipedia.org/wiki/Bantu_languages, maj 2010
http://en.wikipedia.org/wiki/Carl_Meinhof, maj 2010
http://en.wikipedia.org/wiki/List_of_South_African_writers, maj 2010
http://en.wikipedia.org/wiki/Malcolm_Guthrie, maj 2010
http://en.wikipedia.org/wiki/Ndebele_language, maj 2010
http://en.wikipedia.org/wiki/Niger-Congo_languages, maj 2010
http://en.wikipedia.org/wiki/Nguni_languages, maj 2010
http://en.wikipedia.org/wiki/Nguni_cattle, maj 2010
http://en.wikipedia.org/wiki/South_Africa, maj 2010
http://en.wikipedia.org/wiki/Sotho_language, maj 2010
http://en.wikipedia.org/wiki/Swazi_language, maj 2010
http://en.wikipedia.org/wiki/Tsonga_language, maj 2010
http://en.wikipedia.org/wiki/Tswana_language, maj 2010
http://en.wikipedia.org/wiki/Venda_language, maj 2010
http://en.wikipedia.org/wiki/Xhosa_language, maj 2010
http://en.wikipedia.org/wiki/Zulu_language, maj 2010

<http://countrystudies.us/south-africa/45.htm>, maj 2010

<http://salanguages.com>, maj 2010

http://www.ethnologue.com/show_country.asp?name=ZA, maj 2010

<http://www.southafrica.info/about/people/language.htm>, maj 2010

http://www.biblesociety.co.za/index.php?option=com_content&view=article&id=70&Itemid=67&lang=en, maj 2010

<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/556618/Southern-Africa>, maj 2010

<http://www.south-africa-tours-and-travel.com/languages-of-south-africa.html>, maj

2010

http://www.sa-venues.com/sa_languages_and_culture.htm, maj 2010